

Szigethy István

Japán az életünkben

A Felkelő Nap Ország, a hatalmas kontinenst övező különös szigetlánc évszázadokon át megközelíthetetlen, zárt világot jelentett, a titokzatos Kelet legtitokzatosabbikát. Nem véletlenül: volt mit féltenie a „barbároktól”. 1854-ben aztán – hadihajók ágyúival „nyomatékosított” amerikai kezdeményezésre – mégis megnyitotta kapuit. Rácsodálkozott a külföld: micsoda különleges emberi gazdagságra, kifinomult kultúrára talált! A XIX. század utolsó évtizedeitől a világon japán divat söpört végig. A világiállításokon szenzációt jelentett a bemutatkozásuk. Értékes dísz tárgyaik, különleges szemléletű műalkotásaik múzeumok, magángyűjtemények kincseivé váltak. Nyugati költők haikukat kezdték írni. A zenés színpadokon gyors egymásutánban aratott világsikert a Gésa, a Mikádó, majd a Pillangókisasszony. Pesten Japán Kávéház nyílt. Megjelent Kosztolányi Dezső kötete, a Kínai és japán versek. Legkitűnőbb műfordítóink ültették át magyarra irodalmuk remekeit.

A világra nyitások óta eltelt másfél évszázadban rendkívül sok területen járultak hozzá az összemberi kultúra továbbteremtéséhez. Hatásuk meglepően sok szállal szövi át a mi mindennapjainkat is. Nyelvünk az életünk tükre. Benne például már milyen természetesen használunk – akár áttételesen is – olyan szavakat, mint banzaj, kimonó, karaoke, ikebana, samuráj, gésa, dzsúdó, karate, tatami, szumó. Vagy éppen nindzsa, kamikaze, harakiri, cunami. Még hosszan sorolhatnám. Életünk színvonalát emeli, hogy a „Made in Japan” egyet jelent a minőség garanciájával. A technikai miniaturizálásnak már szinte közhelyévé vált, hogy az aprócska műszaki csoda biztosan csak japán lehet.

Alkotásaikon, termékeiken keresztül napi kapcsolatba kerül velük sok millió ember szerte a világon. Aki bekapcsolja a japán gyártmányú televízióját vagy mobiltelefonját. Japán gépkocsiba ül. Japán karórájára pillant. Szusit választ az étlapról, hozzá szakét iszik. Költőként haikut ír. Büszkélkedik japán márkájú kitűnő zongorájával, mint egykor Cziffra György itt Egerszegen. Vagy más a trombitájával. Bonszai törpenövényeket nevel. Japánkertet épít. Művészi japán legyezőkkel, vázákkal díszíti otthonát. Tatamin fut. Karaoke felvételre énekel. Szudoku rejtvényt fejt. Anime filmet néz. Vonzza a nő vagy kabuki színház, a japán filmművészet, a hagyományos szépségkultusz, akár a gésák titokzatos világa. Kozmetikusként japán aranyfóliával szépíti vendégeit. Vagy éppen fülemüle „maradékával”. Esetleg japán halakkal eteti le lábáról a felesleges bőrt. Más a reiki útján átéli a kozmikus energia gyógyító erejét. Ha pedig japán eredetű küzdősportot űz, akkor nemcsak a fogásaikat tanulja meg, hozzá a hagyományos öltözetüket viselve, de szükségszerűen ráhangolódik lelki tartásukra, koncentrációjukra is. Számos más példával is tanúsíthatnánk, mi mindenben épült be Japán a mindennapjainkba, kultúránkba.

Nálunk e kapcsolat biztosan többet jelent, mint máshol. Nemcsak az melenget meg, hogy milyen gyorsan megtaláljuk a közös hangot, mikor kellemesen, őszintén elbeszélgetünk. Vagy ha megcsodáljuk ajándékukat, a budapesti Erzsébet-híd díszkivilágítását. Ha a Kodály-módszer, egyes művészeink, sportolóink ottani meleg fogadtatásáról, sikereiről hallunk. Vagy amikor a magyar ipar egyik húzóerejeként emlegetjük a „mi autónkat”. Ez a vonzalom jóval több, igazabb annál is, mint amit a harmincas évek felerősödött, átpolitizált japán divatja jelentett.

E rokonszenv mélyebbről ered. Hiszen mindarra, ami kultúrájukból bárhol gazdagítja az emberi életet, mi, keleti gyökereinkkel Európa szívébe került magyarok biztosan fogékonyabbak vagyunk, könnyebben ráhangolódunk. Ruházatuk gazdag színvilága például mennyire emlékeztet a miénkre, színpompás történelmi viseleteinkre! És viszont! Egyik itt élő japán ismerősöm például beleszeretett a gyönyörű magyar népi hímzésekbe. Ilyenekben jár, készít maga is, terjeszti otthon. Magyar nők is követhetnék. Bár neki talán könnyebb, természetesebb: ő még kimonóviselésen, nem pedig jellegtelen, uniformizált pólón és farmeren nőtt fel... Nyelvészek szerint az átlagnál könnyebben tanuljuk egymás nem könnyű nyelvét. A mi nyelvi logikánkhoz hasonlóan ők is előbb mondják a családi nevüket. Egyes tudósok még genetikai hasonlóságokat is fedeztek fel köztünk.

Ha pedig feltámad bennünk, tudatosul, hogy ennyire mélyről eredő rokonszenv, akár rokonság köt össze minket velük, akkor mennyivel könnyebben tanulhatunk is tőlük! Van mit. Ha az oly gyakori pesszimista önsajnálát helyett példát vennénk töretlen életerejükből, szívósságukból, ahogy a reménytelennek látszó pusztulás, a sokkoló hirosimai atomhalál, a háborús vereség után nemcsak talpra álltak, de a világ egyik meghatározó gazdasági és kulturális erejévé váltak. Ugyanezt az életerőt és kemény, fegyelmezett összetartást láttuk napjainkban ismét, a földrengés, szökőár, különösen a fukusimai katasztrófa után. Tanulságos az is, ahogy az életüket ma is átszövő hagyományörzésük, „japánosságuk” milyen természetes harmóniában párosul a legkorszerűbb gondolkodással, alkotókészséggel, csúcstechnikával. Egy díjnyertes fényképen például mennyire illik a pirinyó telefon a gyönyörű, hagyományos díszbe öltözött gésa kezébe! De szintén példát vehetünk a miénknél lényegesen egészségesebb, hosszabb életet biztosító életmódjukról, étkezési szokásaikról...

Japán az utóbbi években különösen közel került hozzánk, zalaiakhoz. Keszthely után Zalaegerszegen is megalakult a Magyar-Japán Baráti Társaság helyi csoportja. A japán kultúra olyan tekintélyes követői, mint Vihar Judit vagy Pinczés István asszisztáltak hozzá. És milyen közismert, nagyszerű emberek jelentkeztek tagnak! A gébárti művésztelepen japán keramikust fogadtunk. A zalaegerszegi bábszínház japán nyelvű János vitéz előadásával meghívást kapott a Tojamai Nemzetközi Művészeti Fesztiválra 2012 nyarán. A zalai-muravidéki folyóirat költői haikkal jeleskednek. A Zalaegerszegen szeptember 9-én és 10-én megtartásra kerülő Japán Napokon lépünk ki a város nyilvánossága elé. A gazdag program összeállításakor inkább az jelentett gondot, hogy mi maradjon ki. Mi szervezők is megdöbbenünk: hány embert vonzott már eddig is városunkban a japán kultúra! És hányféle területen!

A Pannon Tükör mindehhez sokszínű, helyi vonatkozásokat sem nélkülöző, művészeti összeállítással kíván hozzájárulni. Szeretettel, barátsággal, nagy gondossággal. Hadd ismerjük meg ez által is még jobban ezt a térképen távoli, lélekben mégis annyira közeli világot. Válgják tőle gazdagabbá az életünk. Örüljünk neki, gyönyörködjünk benne!

Zalaegerszeg, 2011. augusztus 11.

Sass Brunner Erzsébet: Fujiyama III. - Volcano I. - 1935

